

Beplant eiland in een zee van groen

Een Rotterdams gezin verruilde hun stadse woning voor een winderige wierde in noordwest-Groningen. Veenenbos en bosch landschapsarchitecten heeft van het gigantische erf een gerieflijke en beleefbare plek gemaakt. In het open, weidse Middag-Humsterland vormt het een beplant eiland in een zee van groen.

Tekst Miranda Vrolijk / Beeld Ferry Noordam

Verskillende bollingen vormen samen de wierde die 2,1 m boven de omgeving uitsteekt. Dit noordelijke gelegen veld hebben de bewoners erbij gekocht.

Hij is niet eens zo groot in vergelijking met andere herenboerderijen”, verzekeren de eigenaren. Toch is de Groningse kop-hals-rompboerderij in Niehove indrukwekkend. De stallen zijn zo groot, dat het kantoor en de woonruimte die er in gebouwd zijn bij lange na niet alle ruimte opsouperen. Een groot gedeelte van de stal is nog intact, met een aarden vloer en oude houten dakspanten.

De Rotterdamse bewoners, een gezin met drie jonge kinderen, zijn in 2007 op wierde Frytum komen wonen. Een ongewisse exercitie, omdat bij een van hun eerste bezoeken tijdens de winter de plek een gure en kille aanblik bood. „Vrienden verklaarden ons voor gek dat we de stad wilden verlaten voor deze winderige en grijze uithoek.” Toch hebben de twee hun verhuisplannen doorgezet. Behalve het woonhuis en de stallen kochten ze er ook diverse percelen bij, zodat het totale complex nu 2,5 ha bevat. Landschapsarchitectenbureau veenenbos en bosch uit Arnhem werd ingeschakeld om van al die verschillende velden één verhaal te maken. Jeroen Bosch en Annie Beugel van het bureau maakten samen het inrichtingsplan.

Oudste cultuurlandschap

Wierde Frytum ligt midden in een van de oudste cultuurlandschappen van Nederland: Middag-Humsterland. Kenmerkend voor dit landschap ten noordwesten van Groningen zijn de openheid, het onregelmatige patroon van landbouwgronden en het reliëf van wierden, dijken en oude

Een dubbele rij linden omzoomt de oostelijke boomgaard en markeert het pad rondom het perceel. In totaal zijn 75 linden aangeplant. Het uitzicht op Oldehove is vrijgekapt.

kwelders. „Eigenlijk is het gestolde Waddenzee”, zo kenschetst de eigenares de omgeving van de boerderij. Daar torent de Frytumse wierde bovenuit: de hoogte is 2,1 m boven NAP. Al meer dan 2.000 jaar wordt hij bewoond.

Toen de Rotterdammers er kwamen wonen, was het erf van de toenmalige melkveehouderij sober ingericht. Het grootste gedeelte bestond uit gras dat door schapen werd beweide; hier en daar stonden wat hortensia's en rozen. Het bomenbestand op de randen van de diverse glooiingen, die samen de wierde vormen, was inmiddels behoorlijk uit zijn voegen gegroeid door een gebrek aan onderhoud. „Een beestenboel”, karakteriseert Bosch het oude erf.

Het doel van de tuin- en landschapsarchitecten was om het erf in het landschap te verankeren en om het leefbaar voor de bewoners te maken. Zowel het erf dicht bij huis als de buitenste wildere velden. Daarvoor vonden verschillende ingrepen plaats. Als eerste is in het verwilderde bomenbestand flink gedund om verschillende doorkijkjes te maken, onder meer naar de dorpskernen Oldehove en Niehove die ten noorden van de wierde liggen.

Transparante laan

Aan weerszijden van de boerderij zijn boomgaarden geplant. Op een van de nieuw aangekochte velden ligt de oostelijke boomgaard. Omdat deze niet oorspronkelijk bij de wierde hoort, had deze lege kant van het erf een extra ingreep

Schapen houden het gras kort in de oostelijke boomgaard waarin met subsidie uit het herstelproject Boerenerven van Landschapsbeheer Groningen pruimen, walnoten, peren, mispels en kersen zijn aangeplant.

veenenbos en bosch landschapsarchitecten

Vestigingsplaats Arnhem

Werkgebied Nederland

Aantal medewerkers 10

Type opdrachten Alle schalen, van tuinen tot grote landschappelijke projecten. Bijvoorbeeld tuinen bij particulieren en instellingen, openbare ruimtes van steden en dorpen, maar ook een studie naar de Waddenzee kust of een windturbineproject

Aanleg boeren erf Martien van Brederode Hovenier in Lauwerzijl

Jeroen Bosch en Annie Beugel

De siertuin naast de keuken is ontworpen door Annelies Grimbergen van Studio Kadra in Amsterdam. Hij ligt ter hoogte van de vloer in de stal. Het verhaal gaat dat het ronde erkertje in vroeger tijden is gebouwd voor een vrijgezelle zus van de boer.

Langs de sloot tussen het oude erf en het nieuw aangekochte oostelijke veld zijn met subsidie van Landschapsbeheer Groningen wilgen aangeplant.

Overgang tussen voor en achter. Naast het woonhuis is een beschutte siertuin aangelegd.

Op de randen van de verschillende bollingen is het bomenbestand uitgedund om diverse doorkijkjes te creëren. Hier kijk je op de westelijke boomgaard die nieuw is aangelegd op de plek die op de wierde het warmst wordt. Voorheen was dit een kalverwei.

nodig om hem landschappelijk goed te markeren. Na een bezoek aan de Piloerse-maborg in Den Ham, waar de velden omlijst zijn met een lindelaan, besloten de bewoners samen met veenenbos en bosch om ook hier een dubbele rij lindes aan te planten. „Die blijft transparant. Het mocht van Landschapsbeheer Groningen in dit open landschap uiteraard geen bos worden”, zegt Bosch. Door de omlijsting van de lindes heb je nu een reden om op het nieuwe veld te komen, voegt zijn collega Beugel toe. „Het markeert het pad dat onderdeel uitmaakt van de wandeling die je over het gehele perceel kunt maken.”

De wandeling is een volgende ingreep van de landschapsarchitecten. Langs de buitenste randen van het perceel is een graspad gemaaid, waardoor een ommeetje van tien minuten mogelijk is. Over de verschillende greppels die je daar bij kruist, liggen loopplanken.

Aan weerszijden van het voorhuis – dat afgekeerd van de weg ligt – zijn beschutte siertuinen aangelegd. De oostelijke tuin bestaat uit een terras, sierborders en een groot speelgedeelte voor de kinderen; het is afgeschermd met een wilgenscherm en lage beukenhagen. Het afgekaderde speelgedeelte zorgt ervoor dat de eigenaren hun kinderen op dit enorme erf alleen buiten kunnen laten spelen. Daarnaast zorgen de schermen en hagen voor een windluwe plek. En dat is nodig, omdat het vrijwel altijd waait op de wierde.

Het van oorsprong functionele achtererf heeft een sobere invulling gekregen. Je betreedt dit gedeelte vanaf de hoofdweg als eerste: op de vroegere mestvaalt kan geparkeerd worden. Een met puin verhard pad leidt naar de schuurdeur die toegang biedt tot de kantoorruimte in de stal.

Naast de voormalige stal ligt de moestuin. Oude leilindes begeleiden het pad naar voren. De raampartijen van het kantoor zijn in het dak van de stal geïntegreerd, zodat je van binnenuit een mooi zicht hebt op de bomen.

De achterkant van de boerderij is naar de weg gekeerd. DAAD Architecten uit Beilen heeft in de stal een kantoorruimte gerealiseerd waarin het stedenbouwkundig bureau van de eigenaar is gevestigd. Rechts is een rode beuk geplant, een verwijzing naar vroeger toen de entree van Groningse boerderijen vaak gemarkeerd werd door deze boom.

